

PREDGOVOR IN ZAHVALA	7
1. UVOD: ČUSTVA, DIALOŠKOST IN ODNOSNOST ČLOVEKA	9
ČUSTVA IN ČUSTVENOST	11
ČLOVEKOVA ČUSTVA, ODNOSI IN (KULTURNO) OKOLJE	15
KONSTRUKTI O ČUSTVIH IN ZANIKANJE POMENA ČUSTEV	18
KULTURNA POGOJENOST ČUSTEV: PRIMER STRAHU IN KULTURE STRAHU	21
ČUSTVA KOT VREDNOSTNE SODBE	23
TEORIJE ČUSTEV	26
DIALOG IN DIALOŠKOST	30
<i>Čustva in vrednote kot vsebina dialoga</i>	36
ODNOS IN ODNOSNOST	38
UMETNOST ŽIVLJENJA	40
2. TEORIJA ČUSTEV	44
KAJ JE TEORIJA ČUSTEV?	44
<i>Delitev vrst teorij čustev</i>	46
OSNOVNE VRSTE TEORIJ ČUSTEV	47
<i>Evolucijske teorije</i>	47
<i>Družbene in kulturne teorije</i>	52
<i>Teorije čustvenega procesa</i>	56
TEOLOGIJA ČUSTEV	69
3. KOGNITIVNA TEORIJA ČUSTEV MARTHE NUSSBAUM	73
IZZIVI KOGNITIVNE TEORIJE ČUSTEV	73
FILOZOFSKA MISEL MARTHE NUSSBAUM	75
NUSSBAUM IN NJENA RAZLIČICA KOGNITIVNE TEORIJE ČUSTEV: ČUSTVA KOT VREDNOSTNE SODBE	82
<i>Temeljne značilnosti čustev: naperjenost, prepričanjskost in vrednotenje</i>	87
<i>Gradniki čustev: nujni in zadostni pogoji</i>	90
<i>Srečnost, intenzivnost čustev in osebno gledišče</i>	99
<i>Vprašanje nekognitivnih gradnikov čustev</i>	103
<i>Zamišljanje predmeta kot kognitivni gradnik čustev</i>	107
<i>Čustva in vrste vrednostnih sodb</i>	109
<i>Vidik svežosti in pojenja čustev</i>	113
<i>Čustveni konflikt</i>	116
KRITIKE KOGNITIVNE TEORIJE ČUSTEV	117
VLOGA TELESIA IN TELESNIH OBČUTKOV	118
SOČUTJE IN DOSEGANJE DOBREGA ŽIVLJENJA	121
4. GEŠTALT PRISTOP IN RAZUMEVANJE ČUSTEV	131
UVOD V GEŠTALT PRISTOP	131
OSREDNJA NAČELA, CILJI IN METODE GEŠTALT PEDAGOGIKE	135

ODNOSNOSTNE IN DIALOŠKE RAZSEŽNOSTI GEŠTALT PRISTOPA.....	137
GEŠTALT PRISTOP IN RAZUMEVANJE ČUSTEV	142
ZDRUŽITEV KOGNITIVNE TEORIJE ČUSTEV IN GEŠTALT PRISTOPA.....	145
5. UMETNOST ŽIVLJENJA IN RAZVOJ ČUSTVENE GEOGRAFIJE.....	153
TEORIJE UMETNOSTI ŽIVLJENJA IN VLOGA ČUSTEV	153
ZDRUŽITEV KOGNITIVNE TEORIJE ČUSTEV IN GEŠTALT PRISTOPA V LUČI DOSEGANJA DOBREGA ŽIVLJENJA	164
REFERENCE.....	173
POVZETEK	180
ABSTRACT	182

Avtorica v knjigi raziskuje tezo, da je ustrezno razumevanje čustev eden izmed temeljev moralnosti in doseganja dobrega življenja. Njeno raziskovanje izhaja iz temelja razumevanja človeka kot bitja odnosa in kot bitja dialoga. Knjigo tvori pet poglavij. V prvem poglavju so podane izhodiščne opredelitve ključnih pojmov (čustva in čustvovanje, dialog, odnos, etika in umetnost življenja), orisana pa je tudi povezanost teh pojmov. Vidiki čustvenosti, dialošкости in odnosnosti so predstavljeni kot dejavniki doseganja dobrega in srečnega življenja – osrednjega cilja pristopa umetnosti življenja. Drugo poglavje vključuje predstavitev in analizo glavnih vrst teorij čustev. Teorije čustev so razumljene kot celostni sklopi pogledov na naravo, izvor, vlogo in pomen čustev, v okviru teh pa se analiza posebej posveča kognitivni teoriji čustev. Mnoge teorije čustev se medsebojno dopolnjujejo, npr. evolucijska teorija in teorija čustvenega procesa, nekatere pa si nasprotujejo in jih ni mogoče neposredno združevati (npr. kognitivne in nekognitivne teorije). Vsaka od teh vrst teorij pa razkriva enega ali več pomembnih vidikov čustev in čustvenosti, zato jih ne moremo preprosto oz. v celoti zavrniti. V ospredju so zlasti filozofski vidiki teh teorij, povezani s premisleki o moralnosti in dobrem življenju. Na koncu drugega poglavja je uvedeno tudi področje teologije čustev. Izpostavljena so nekatera ključna vprašanja in raziskovalni problemi, hkrati pa je to področje opredeljeno kot še ne dovolj raziskano. V tretjem poglavju sledi širša predstavitev in analiza kognitivne teorije čustev ameriške filozofinje Marthe C. Nussbaum. Ta podaja obsežen in poglobljen, predvsem pa ploden prikaz kognitivne teorije čustev, ki jo gradi na temelju stoiškega razumevanja čustev in čustvenosti in jo na podlagi določenih dopolnitev zato označuje kot novostoiško teorijo. Ta teorija nam omogoča, da čustva lahko razumemo, jih lahko mislimo in vrednotimo, ker so sama razumljena kot vrsta kognicije oz. vednosti, s čimer odpirajo tudi možnost, da z njimi oblikujemo naše moralno življenje. Izpostavljeni in raziskani so predvsem tisti vidiki te kognitivne teorije čustev in čustvenosti, ki so povezani s pomembnostjo razumevanja čustev za umetnost življenja. Čustva imajo kot vrednostne sodbe miselno podlago, z njimi vzpostavljamo svoj vrednostni svet – njihova ustreznost je zato eden izmed temeljev moralnega življenja posameznikov in s tem tudi dejavnik uspešnega doseganja dobrega življenja v okviru umetnosti življenja. Ob koncu poglavja je podan še vidik razumevanja sočutja kot enega izmed osrednjih moralnih čustev, pri čemer je v ospredju doseganje dobrega življenja posameznika in skupnosti. Četrto poglavje predstavlja geštalt pristop (geštalt psihologijo, geštalt terapijo, geštalt pedagogiko), ki ga lahko razumemo tudi kot podlago za praktičen in uporaben model umetnosti življenja. V zvezi s tem so razkrite

odnosnostne in dialoške razsežnosti izhodišča tega pristopa. Izpostavljeno je tudi njegovo razumevanje čustev in čustvenosti. Na koncu četrtega poglavja sledi združitev geštalt pristopa s kognitivno teorijo čustev v model doseganja dobrega življenja in udejanjanja umetnosti življenja. V petem poglavju se avtorica uvodoma posveča vlogi čustev in čustvenosti v teoriji umetnosti življenja. V sklopu združitve kognitivne teorije čustev in geštalt pristopa izpostavlja sedem vidikov doseganja dobrega življenja, in sicer: dialoška odprtost; vstopanje v stabilne, dolgotrajne, varne in ljubeče odnose oz. njihovo oblikovanje; stabilnost oz. trdnost posameznikove identitete; odkrivanje in razvijanje osebnih odlik; razvijanje in zasledovanje osebnih projektov; zavezanost moralnosti in moralno sprejemljivo delovanje; prizadevanje za celostno miselno in čustveno doživljajsko pravilnost.

Ključne besede: čustva, odnosnost, kognitivna teorija čustev, vrednostne sodbe, dobro življenje, umetnost življenja, geštalt pristop.